

Συνήθως οι ομιλητές λένε ότι δεν θα σας κουράσουν. Εγώ θα σας πω το αντίθετο. Άρα να μην λέτε ότι δεν σας το είπα. Μιλάμε για μεταρρυθμίσεις κι όπως λειτουργώ ως στρατηγικός σύμβουλος, μου θυμίζουν τις Συνθήκες. Τις Συνθήκες τις υπογράφουμε και μετά λέμε τότε θα τις εφαρμόσουμε. Άρα μπορούμε να κάνουμε πολλές μεταρρυθμίσεις. Ο πυρήνας όλων αυτών των μεταρρυθμίσεων, πρέπει να είναι ανθρωποκεντρικός. Μα ποιος μιλάει για άνθρωπο πραγματικά; Οι άνθρωποι θα είναι αυτοί που ανήκουν στην ανθρωπότητα. Τα άτομα θα είναι αυτοί που ανήκουν στην κοινωνία. Ο Καθηγητής είναι μόνο θεσμικό όργανο και αυτό που είναι σημαντικό είναι ο Δάσκαλος. Αν θέλετε να καταλάβετε λίγο το σχήμα, να θυμάστε το Σωκράτη. Όταν τολμώ να πω σε έναν καθηγητή ότι είναι δάσκαλος, φοβάται για την αναγνώρισή του. Οι μεταρρυθμίσεις βασίζονται στην ιδέα του διπλού καθηγητής-φοιτητής. Είναι δύο θεσμικά όργανα, τα οποία είναι αναξιόπιστα, όταν βγάζουμε το θεσμό. Ο καθηγητής άμα δεν υπάρχει Πανεπιστήμιο πώς φαίνεται; Δεν φαίνεται. Άρα, επειδή δεν φαίνεται, πρέπει να έχουμε βαθμίδες. Διδάσκω και σε Στρατιωτικές Σχολές. Έχουμε κι εκεί βαθμούς, γιατί όπως δεν έχουμε πόλεμο, δεν μπορούμε να δείξουμε την αξία μας. Άρα πρέπει να διαχωρίσουμε ότι αυτός είναι μόνο Λοχίας, ο άλλος μόνο Λοχαγός και ο άλλος Στρατηγός. Αυτοί οι διαχωρισμοί προέρχονται από το δυνητικό. Διότι δεν υπάρχει εμπόλεμη κατάσταση. Τι γίνεται στην ουσία με το δάσκαλο και το μαθητή; Ακούω πολλές φορές ότι τώρα η εκπαίδευση θα πρέπει να είναι μαθητοκεντρική. Ποιος το λέει; Δεν το λένε οι μαθητές. Το λένε οι δάσκαλοι. Όταν εγώ λέω για δάσκαλο, εννοώ, ας πούμε τον Einstein, εννοώ τέτοιους ανθρώπους. Δεν γνωρίζω δάσκαλο που να είναι μαθητοκεντρικός. Γιατί δεν θα είχαν μαθητές. Γιατί οι μαθητές πάνε προς το δάσκαλο, γιατί είναι πόλος έλξης. Δεν είναι το αντίθετο. Δεν είναι λαϊκή αγορά που πάει ο δάσκαλος να ζητήσει μαθητές. Άρα μιλάμε για ποιότητα, ενώ στην ουσία το μετατρέπουμε σε ποσότητα. Γιατί ο δάσκαλος στην ουσία είναι ένα προς ένα. Ένας δάσκαλος, ένας μαθητής. Επιλέγει ο δάσκαλος το μαθητή, επιλέγει ο μαθητής το δάσκαλο. Το πρόβλημα είναι ότι το έχουμε κάνει μαζικό το σύστημα. Δηλαδή, θα πρέπει να είμαστε ένας καθηγητής στο Πανεπιστήμιο, θα πρέπει να έχουμε τουλάχιστον 300 φοιτητές. Σημασία έχει η μάζα. Η μαζικοποίηση του διπλού δάσκαλος-μαθητής, το εκφυλίζει. Ο καθηγητής – φοιτητής δεν έχει πια την ίδια σχέση. Δεν υπάρχει επιλογή. Βάζουμε πολλές επιλογές και μετά βλέπουμε ότι οι μαθητές αναπτύσσουν στρατηγικές μάθησης που λένε «εγώ θα πάρω αυτό που θα βελτιστοποιήσει την απόδοση σε σχέση με το κόστος». Δηλαδή θα πάρω τα πιο εύκολα μαθήματα για να πάρω 10άρια. Και στο τέλος καταλήγουμε στο Πανεπιστήμιο να έχουμε κάτι επιλογές, που λέμε, «πού τις βρήκαν αυτές τις επιλογές». Ξεχνάμε όμως ότι τις διδάσκουμε εμείς. Ναι, γιατί κάποιος τις διδάσκει. Μετά λέμε ότι κοιτάζουν μόνο τον βαθμό. Αφού εμείς συνεχώς τους μιλάμε για αξιολόγηση και όχι για αξιολογία. Δεν έχουμε κάτι που αφορά την αξία αλλά την ποσότητα. Στην Ελλάδα, σε διάλεξη με γονείς, είπα: «προτιμάτε παιδί που να έχει τελειώσει το πτυχίο και να είναι σύριζα αλλά να έχει καταλάβει όλο το θέμα ή να έχει τελειώσει το πτυχίο χωρίς να έχει καταλάβει τίποτα αλλά να έχει 10;» Είναι ανάγκη να σας πω τι απάντησαν οι γονείς; Καταλάβατε όλοι ότι είναι το δεύτερο, γιατί σου λέει ο γονιός και να τα έχει καταλάβει, αν δεν μπορεί να πείσει τους άλλους ότι τα κατάλαβε, τι να τα κάνει. Και εδώ είναι η αξιοπιστία του Πανεπιστημίου. Μιλάμε για ποιότητα, αλλά άμα η ποιότητα δεν συμβαδίζει με τη βαθμολογία, όπως η ποιότητα εκφυλίζεται από τη βαθμολογία, στο τέλος κοιτάζουμε μόνο και μόνο τη βαθμολογία. Αν κάποιος σας έλεγε ότι τελείωσε το πτυχίο και πήρε 12/20. Βέβαια αν προσθέσω μετά ότι το έκανε στην Πυρηνική Φυσική. Δεν είπα ΜΜΕ ή

Θεωρητική Ψυχολογία Πολλαπλής Νοημοσύνης. Είπα Πυρηνική Φυσική. Εδώ ξανακοιτάζετε το 12. Βέβαια, αν έρθει κάποιος δίπλα και πει ότι εγώ πήρα 12 και είναι ο μέγιστος βαθμός του Πανεπιστημίου. Το ξανακοιτάζετε το 12. Όμως όταν το ακούσατε την πρώτη φορά, είπατε αυτός δεν αξίζει τίποτα. Το θέμα είναι όταν θα μπειτε σε μια αίθουσα και πείτε στους φοιτητές θα σας κάνω μάθημα – σε μεταπτυχιακό επίπεδο – με ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Αν κάνετε αυτό το πράγμα στην Ελλάδα, θα πέσει μια νέκρα. Γιατί προσέξτε, το κάνουμε κι εδώ στην Κύπρο αυτό, μιλάμε συνεχώς για την Ευρώπη. Ναι, αλλά είμαστε Ευρωπαίοι. Στην Ελλάδα λέμε «οι Ευρωπαίοι». Στην Κύπρο λέμε «οι Ευρωπαίοι». Από το 1981 στην Ελλάδα, από το 2004 εδώ επίσημα, δεν είμαστε Ευρωπαίοι; Άρα γιατί συνεχίζουμε στο λόγο μας και στο διάλογο που έχουμε με τα παιδιά να λέμε οι Ευρωπαίοι. Γιατί βγάζουμε ελληνικά στοιχεία, επειδή μας το είπαν οι Ευρωπαίοι; Ξεχνάμε ότι εμείς ανήκουμε σε αυτούς που το είπαν. Δηλαδή εμείς οι ίδιοι είπαμε στον εαυτό μας, πρέπει να βγάλουμε τα ελληνικά στοιχεία, για να νιώσουμε περισσότερο Ευρωπαίοι. Άρα το θέμα μας είναι ο πυρήνας. Γιατί να είναι ανθρωποκεντρικός; Μπορεί να είναι κάτι άλλο; Ή μήπως είναι κοινωνικο-κεντρικό; Και όχι ανθρωποκεντρικό. Γιατί, μήπως αυτό που μας ενδιαφέρει πραγματικά, είναι η κοινωνία, όχι η ανθρωπότητα; Μας ενδιαφέρει, εδώ τα παιδιά μας, να έχουν ένα δίπλωμα για να είναι μόνο και μόνο στην Κύπρο. Σ' αυτή την κοινωνία, την κυπριακή κοινωνία που δεν σχετίζεται με αυτή που θα είναι σε 20 χρόνια ή με την προηγούμενη. Γιατί είμαστε στην κοινωνία του παρόντος. Το πρόβλημα είναι ότι οι γνώσεις ανήκουν σε ένα διαχρονικό πλαίσιο που δεν ανήκει στην κοινωνία του παρόντος. Δηλαδή όταν εμείς παράγουμε φοιτητές που στο τέλος γίνονται ερευνητές, είναι για να δημιουργήσουν μέλλον. Όχι το τωρινό. Είπατε σε κάποια φάση για προικισμένα παιδιά. Σε ποιο επίπεδο; Το προικισμένο παιδί γεννιέται ή γίνεται; Γιατρεύεται και δεν είναι πια μετά; Γιατί τα έχουμε εντάξει στην κανονική κοινωνία; Το λέω συχνά στις μανάδες. Μην στενοχωριέστε, αν έχετε προικισμένο παιδί, σιγά-σιγά θα τα καταφέρουμε, θα το εντάξουμε κι αυτό. Μπορεί να μην το πετύχουμε αμέσως στο Λύκειο, αλλά μετά στο Πανεπιστήμιο, είναι σίγουρο. Εκτός αν έχει φύγει. Το θέλουμε πραγματικά να έχουμε κάτι που θα αφορά ειδικά τα παιδιά με ειδικές ανάγκες; Που θα αφορά τα προικισμένα παιδιά; Ή απλώς θα τα βάλουμε στην ίδια τάξη και θα λέμε ότι είναι ετερογενές το σύστημα και θα πρέπει να κάνουμε μια πολυπλοκότερη προσέγγιση των μαθησιακών δυσκολιών, γιατί ακόμα και τα προικισμένα παιδιά θεωρούνται μαθησιακή δυσκολία. Δηλαδή για το σύστημα είναι άρρωστα στην ουσία. Αλλά μην στενοχωριέστε είναι εδώ η κοινωνία, τα γιατρεύει. Και γίνονται κανονικά ως το τέλος. Το πρόβλημα είναι ότι όταν διαβάζει κάποιος ένα διάλογο του Σωκράτη και δεν έχει γνώση της μαιευτικής θεωρεί ότι ο Σωκράτης χρησιμοποιεί ρητορική. Δηλαδή, βλέπει μόνο την τεχνική, γιατί δεν έχει ξεπεράσει το τεχνικό στάδιο και δεν βλέπει την τέχνη. Βλέπουμε τις μουτζούρες και δεν βλέπουμε το έργο. Εσείς δεν το έχετε κάνει ποτέ αυτό, να δείτε ένα παιδί να κάνει μια μουτζούρα και να πείτε Πικάσο κάνει! Μα, για να κάνει ο Πικάσο μια μουτζούρα, ξέρετε πόσα χρόνια έκανε, που δεν κάνει το παιδί βέβαια. Τα απλοποιούμε όλα. Άκουσα τον Υπουργό που έλεγε ότι ο ίδιος ο Einstein δεν θα μπορούσε να κάνει ένα πρόγραμμα για το Λύκειο, για τις επιλογές. Μπορώ να σας πω ότι έχω φοιτητές που δεν έχουν ένα δείκτη νοημοσύνης 164, που είναι στην Πληροφορική που μπορούν να σας κάνουν ένα πρόγραμμα αποτελεσματικότητας και που λειτουργεί εδώ και χρόνια σε χώρες που έχουν περισσότερους φοιτητές. Νομίζω ότι δεν θα ερχόταν ο Einstein, γιατί απλώς θα έλεγε «παιδιά, εγώ δεν θα ανακαλύψω την τυρόπιτα, υπάρχει ήδη το πρόγραμμα,

χρησιμοποιήστε το». Αλλά όπως λέω συχνά, το θέμα με τις μεγαλοφυίες δεν είναι να λύνουν τα προβλήματα, είναι να εξηγούν στην κοινωνία ότι τα έχουν λύσει. Όταν λέμε συνεχώς ότι πρέπει να είναι μαθητοκεντρικό, γιατί δεν είναι ασύμμετρο το μοντέλο; Δηλαδή ο δάσκαλος και ο μαθητής είναι εντελώς συμμετρικό; Μα, άμα είναι συμμετρικό, δεν έχει νόημα να υπάρχει αυτό το δίπολο. Δεν είναι εναλλασσόμενο. Άρα, εφόσον υπάρχει μία σημασία, νομίζω ότι η αξιοπιστία του εκπαιδευτικού συστήματος προέρχεται και από την αξιοπιστία του ίδιου του δασκάλου. Γιατί στη Φιλανδία όλοι θεωρούν ότι, όταν λες αυτός είναι δάσκαλος αυτό είναι πολύ σημαντικό. Το έχουμε ζήσει πολλές φορές αυτό ακόμα και στις βαθμολογίες, έρχεται η μάνα και λέει: «του βγάλατε την πίστη του γιου μου για να πάρει το Λίαν Καλώς. Εντάξει, δάσκαλος θέλει να γίνει. Δεν θα γίνει δικηγόρος ή γιατρός. Γιατί το παιδεύετε το παιδί μου;» Και αυτό τώρα το λέει σε δάσκαλο. Του λέει πιο λιανά, «αφού θέλει να γίνει σαν και εσένα, τι τον παιδεύεις;» Ποιος από εδώ είναι στο Λύκειο και δεν έχει δεχτεί πιέσεις από τους γονείς για να αλλάξει τη βαθμολογία; Έχουν απλώς αυξηθεί οι βαθμοί, αλλά δεν έχει αλλάξει η αξία. Εμάς αυτό μας ενδιαφέρει, όταν είμαστε στον τομέα της έρευνας. Όταν σε μένα έρχεται ένας φοιτητής και λέει θα ήθελα να κάνω ένα μεταπτυχιακό, ένα διδακτορικό, εσείς νομίζετε ότι κοιτάω τη βαθμολογία του; Υπάρχει ένα άλλο θέμα. Το βλέπω και στην Ελλάδα. Στο Μαθηματικό πηγαίνει αυτός που δεν έχει την ικανότητα να πάει στο Φυσικό. Αυτός που πάει στο Φυσικό, είναι αυτός που δεν έχει την ικανότητα να κάνει Ιατρική και Νομική. Δεν είναι αυτός που «γουστάρει» τη Φυσική. Ξέρετε πόσα λίγα παιδιά είναι αυτά που πηγαίνουν στο μάθημα, το οποίο πραγματικά θέλουν και να έχουν πίσω τους γονείς να τους λένε «αφού πήρες περισσότερα μόρια, γιατί πας σε αυτό;» Μετά έρχεται στο Πανεπιστήμιο ο άλλος και του λέει «με τις ικανότητες που έχεις Φυσική θα κάνεις;» Και του λένε «πρέπει να πας Ιατρική». Εδώ μιλάμε για πράγματα που είναι εξωπραγματικά. Γιατί ακόμα και όταν έρχεται ο καημένος ο φοιτητής και λέει «εγώ θα ήθελα να κάνω αυτό» εσείς θα αξιολογήσετε τους βαθμούς που σας φέρνει και θα του πείτε «με τους βαθμούς που έχεις θα πρέπει να κάνεις αυτό. Και άμα θες, μπορώ να σου πω τον καθηγητή τάδε που θα σου βάλει μια εργασία τάδε.». Άρα, να μην έχουμε προβλήματα και από τους φοιτητές γιατί είναι αμφίδρομη αυτή η δράση. Βλέπουν τη δυσκολία. Πόσοι φοιτητές πάνε σε ένα Δάσκαλο για να γίνουν μαθητές; Όλοι οι άλλοι το κάνουν μόνο και μόνο για να έχουν το δίπλωμα. Εφόσον έχουν το δίπλωμα έληξε το θέμα. Ο άλλος που δεν κάνει για το δίπλωμα – γιατί το δίπλωμα για αυτόν είναι ένα μέσον, δεν είναι ένας στόχος όπως το έχει εκφυλίσει το σύστημα. Τώρα τα διπλώματα είναι στόχος, δεν είναι μέσον για να πάτε πιο πέρα. Θέλει ο άλλος να κάνει μια έρευνα, να κάνει ένα διδακτορικό και μετά να γίνει ερευνητής και μετά του λένε «πρόσεξε, προαπαιτούμενο να έχεις διδακτορικό». Εμείς το κάνουμε ανάποδα. Τώρα κάνουμε διδακτορικό για να μπούμε σε μια επιχείρηση που ζητάει +8. Δεν την ενδιαφέρει το επίπεδο, σε ποιο διδακτορικό θα είναι, ποιος είναι ο τομέας. Απλώς να είναι +8. Για να είναι στις προδιαγραφές. Ναι, αλλά ο ερευνητής που θέλει να το κάνει αυτό; Τον βάζουμε στο ίδιο επίπεδο. Μιλάμε πάρα πολύ για ποιότητα και στην ουσία θα δείτε ότι και αυτά που λέμε είναι ποσοτικά. Γιατί ακόμα και για ποιότητα, μιλάμε για συγκρίσιμα μεγέθη. Μα, άμα είναι ασύγκριτο; Πώς θα το κάνετε αυτό; Αυτό που με ενοχλεί εμένα, γιατί είμαι στο νοητικό τομέα, είναι ότι αν είναι στη Μουσική δεν έχουμε πρόβλημα. Το έχουμε λύσει στη Μουσική. Δηλαδή όταν έχουμε ένα μουσικό ταλέντο του «ξετινάζουμε» όλες τις τάξεις και γίνεται αμέσως σολίστ. Άμα είναι στον αθλητισμό, όλα καλά. Άμα είναι στον τομέα της νοημοσύνης, δεν γίνεται τίποτα. Πρέπει να γίνεις πρώτα

κανονικός, να ενσωματωθείς, να ενταχθείς στο σύστημα και αν τυχόν σου έχει μείνει κάτι, μπορεί να κάνεις και έρευνα. Εδώ είναι η διαφορά. Υπάρχουν κράτη που έχουν υπογράψει αυτό το κείμενο, τα οποία προωθούν πραγματικά προικισμένα παιδιά. Υπάρχουν και υποτροφίες. Δηλαδή έχετε ένα παιδί που είναι 8 ετών και έχει τελειώσει τις Πανελλήνιες, τι θα του πείτε; Θα σας πω εγώ. Θα του πείτε ότι δεν πρέπει να πάει ακόμα στο Πανεπιστήμιο γιατί όπως έχει μεγάλη διαφορά ηλικίας, θα έχει προβλήματα. Η νοημοσύνη του μπορεί να είναι ανεπτυγμένη νοητικά αλλά συναισθηματικά θα έχει προβλήματα. Θα τον κοροϊδεύουν οι άλλοι και τελικά καλύτερα να μην πάει. Και έτσι το «σώσατε». Νιώθετε και ωραία. Το σώσατε, γιατί κοινωνικά το βοηθήσατε. Θα ήθελα να τελειώσω αυτή τη διάλεξη λέγοντας ότι θα ήταν καλό να έχουμε μια κοινωνία που να είναι πιο ανθρώπινη, ενώ βρισκόμαστε με ανθρώπους που είναι πολύ κοινωνικοί. Αυτό το δίπολο το ασύμμετρο ας το λύσουμε και μετά θα δούμε και τα άλλα. Ευχαριστώ πολύ. Να 'στε καλά.